

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/42330
SIC 177

Sayı : 89456481/610/348
Konu : Yazılı soru önergesi (7/42330)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 29.04.2014 tarih ve 175578 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde yer alan İstanbul Milletvekili Sayın Süleyman ÇELEBİ tarafından verilen 7/42330 esas numaralı yazılı soru önergesine verilen cevap ekte sunulmaktadır.
Gereğini arz ederim.

Faruk ÇELİK
Bakan

Ek: Cevap (4 sayfa)

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN SÜLEYMAN ÇELEBİ'NİN 7/42330 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR

Bakanlığımızca teftiş ve denetimlerin, güvenlik kültürü ve sosyal sorumluluk konusunda bilinç oluşturulmasına katkı sağlamayı amaçlayan işçi, işveren, diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla yakın işbirliğini öngören “önleyici teftişlerin” yer aldığı, programlı teftiş şeklinde yapılması esastır. Bununla birlikte kitle iletişim araçlarına yansıyan veya kamuoyunun dikkatini çeken olaylar ile genel çalışma planı ve ilkelerine göre uygun görülen iş kazaları inceleme programlarına alınabilmektedir. Bakanlığımızca 2013 yılı içerisinde 286 iş kazası inceleme yapılmıştır. 2013 yılında iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen programlı teftişlerde mevzuata toplam 51.848 aykırılık tespit edilmiş olup, bunlardan 44.131’i, yani tespit edilen toplam mevzuata aykırılıkların % 85’i teftiş süresince işverenler tarafından giderilmiştir.

İş kazaları, kazanın nedenine ve bir daha tekrarlanmaması için alınacak önlemlerin belirlenmesine yönelik olarak incelenmektedir. Bakanlığımız iş müfettişleri tarafından gerçekleştirilen teftişler sonucunda mevzuata aykırılıkların tespiti durumunda, işverenlik hakkında idari para cezasının uygulanması önerilmektedir. Programlı teftişler ya da iş kazaları gibi inceleme teftişleri sonucunda ilgili taraflara kusur verilmemekte, ilgili tarafların Borçlar Kanunu ya da Türk Ceza Kanunu açısından sorumlulukları değerlendirilmemektedir.

İşyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak, işyerinin bir bölümünde veya tamamında iş durdurulmaktadır. İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen önleyici ve tepkisel teftişlerde bahsi geçen mevzuata aykırılıklar tespit edildiği durumda işyerinin bir bölümünde veya tamamında iş durdurulmaktadır. 2013 yılı içerisinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden 8854 teftiş yapılmış olup, bu teftişlerde çalışanlar için hayati tehlike oluşturan husus tespit edilen 257 işyerinde işin durdurulması kararı verilmiştir. 2014 yılında iş sağlığı ve güvenliği yönünden 19 adet programlı teftiş uygulanmaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunun 6’ncı maddesi gereğince işveren tarafından sunulması gereken iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri, iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen teftişlerde incelenmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu istatistiklerine göre; 2003 yılında 777.177 olan işyeri sayısı, 2013 yılında yaklaşık iki katına, tam ifadesiyle 1.538.006’ya çıkmıştır. Bununla birlikte istatistikler çalışan sayısı bakımından değerlendirildiğinde, 2003 yılında istihdam edilmiş sigortalıların sayısı 5.615.238 iken 2012 yılında 11.939.620 sigortalının istihdam edildiği görülmekte yani işyeri sayısının yanı sıra çalışan sayısının da iki katına çıktığı tespit edilmektedir. Ayrıca, istatistiksel anlamda yorum yapılırken iş kazası sayısından ziyade daha anlamlı bir değer olan ve ölümlü iş kazası sayısının o yılki çalışan sayısına oranlanarak yüz bin ile çarpımını ifade eden “yüz bin işçide iş kazası ölüm oranları” kullanılmaktadır. Söz konusu oranlara bakıldığında, 2003 yılında yüz bin işçide iş kazası ölüm oranının %14.4 iken 2012 yılında yüz bin işçide iş kazası ölüm oranının % 6.2 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla 2003 yılından bugüne sigortalı sayısı ve işletme sayılarının da ikiye katlandığı dikkate alındığında önemli bir yol kat edildiği görülmektedir. 2003 ve 2012 yılları arasındaki gelişme 2003 yılından itibaren Avrupa Birliğinin önleyici yaklaşımı esas alan mevzuat yapısının Ülkemiz iş sağlığı ve güvenliği mevzuatlarına uyarlanması bir sonucu olarak yorumlanabilmektedir. 6331 sayılı Kanunun hazırlanmasının Ülkemiz ihtiyaçları yanında temel bir amacı ise Avrupa Birliğinin iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin 89/391/EEC sayılı çerçeve direktifi, iş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamına ilişkin 155 sayılı ve iş sağlığı hizmetlerine ilişkin 161 sayılı ILO sözleşmelerinin iç hukuka yansıtılarak uygulanmasının sağlanmasıdır.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığınca incelenen iş kazası sayıları şu şekildedir; 2010 yılında 2.851, 2011 yılında 2.414, 2012 yılında 1.988, 2013 yılında 3.008, 2014 yılı Şubat ayı sonu itibarıyla 342'dir.

İş kazası ve meslek hastalıklarına dair 2012 yılı SGK İstatistik Yıllığı yayınlanmış olup, 2013 Yıllığı henüz yayınlanmamıştır. Bununla birlikte 6331 sayılı Kanunun yayımlandığı tarih olan 2012 yılından itibaren çalışma hayatına getirdiği etkiyi gözlemlemek için kanunun tüm işyerleri için yürürlüğe gireceği tarih ve kanun kapsamındaki işyerlerinde etkisinin görülmesi için de belirli bir sürecin takip edilmesi gerekmektedir. Ayrıca 6331 sayılı Kanunun ve devamında yayımlanan iş sağlığı ve güvenliğine dair ikincil mevzuatların uygulamaları Bakanlığımızca takip edilmekte olup alınan geri bildirimler doğrultusunda iş sağlığı ve güvenliği koşullarını daha üst düzeye çıkaracak şekilde mevzuat revizyonları yapılmaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile bu kapsamda olmayan birçok işyeri kapsama alınmıştır. Ancak bilinmelidir ki iş sağlığı ve güvenliği konusunda gerekli iyileşmenin sağlanması için yüksek standartlarda mevzuat alt yapısına sahip olmak mücadele araçlarından sadece birisidir. Bu mevzuatın etkin bir şekilde uygulanmasında en önemli faktörlerin başında, kişisel düzeyde kendi sağlığını koruma ve güvenli davranış bilincinin geliştirilmesi, bir başka ifade ile toplumun bir güvenlik kültürüne erişmesi gelmektedir.

SGK istatistiklerine göre iş kazalarının sebeplerine göre dağılımını gösteren tablo aşağıda yer almaktadır. Tablodan da anlaşıldığı üzere 2000-2012 yılları arasında iş kazasına en çok yol açan sebepler şunlardır:

- Bir veya birden fazla cismin sıkıştırması, ezmesi, batması, kesmesi,
- Düşen cisimlerin çarpıp devirmesi,
- Kişilerin düşmesi,
- Makinelerin sebep olduğu kazalar.

YILLAR İTİBARIYLA İŞ KAZALARININ KAZA SEBEPLERİNE GÖRE DAĞILIMI							
Yıllar/ Kaza Sebebi	Kişilerin düşmesi	Makinelerin sebebi olduğu kazalar	Patlama sonucu çıkan kazalar	Düşen cisimlerin çarpıp devirmesi	Bir veya birden fazla cismin sıkıştırması, ezmesi, batması, kesmesi	Elektrik akımından ileri gelen kazalar	Kaynak yaparken meydana gelen kazalar
2000	9.659	7.862	327	18.314	23.603	381	293
2001	9.313	8.771	500	19.173	18.533	423	325
2002	8.925	9.281	455	18.653	19.271	464	390
2003	9.119	10.295	921	12.007	29.007	430	380
2004	9.769	9.461	1.007	14.302	33.753	453	284
2005	8.660	7.824	764	15.791	26.981	325	304
2006	8.896	9.533	664	16.713	28.446	398	374
2007	9.469	11.686	601	13.105	28.066	402	346
2008	8.518	10.377	481	13.263	24.329	445	283
2009	8.364	9.685	515	11.392	19.301	458	197
2010	8.992	7.601	637	11.956	23.346	431	149
2011	9.871	9.261	626	12.933	23.999	465	123
2012	8.541	13.401	665	11.088	19.579	459	249

	1. sıradaki kaza sebebi
	2. sıradaki kaza sebebi
	3. sıradaki kaza sebebi

İş kazalarının önlenmesi için kaza nedenlerinin iyi tanımlanması ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması büyük önem taşımaktadır. Kaza nedenlerinin doğru bir şekilde tanımlanıp belirlenmemesi halinde, kazaların önlenmesi için yapılacak çalışmalarda istenilen sonuca ulaşılması mümkün değildir.

Söz konusu bu kazaların meydana gelme sebepleri arasında, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına aykırı hareket edilmesi nedenleri arasında yer almakla birlikte tek tek mevzuatta adres göstermek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Nitekim söz konusu nedenler arasında dikkatsizlik, kendine aşırı güven vb. insan davranışları da bulunmaktadır.

Sonuç itibarıyla Bakanlık olarak; iş kazalarının azaltılması için ön koşul olan iş sağlığı ve güvenliği kültürünün ve bilincinin oluşturulması amacıyla iş sağlığı ve güvenliğini sağlayacak tedbirlerin alınması, toplumun sağlık ve güvenlik konularında duyarlılaştırılması, mevzuatın etkin uygulanmasının sağlanması için son yıllarda artan bir ivme ile çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 6'ncı maddesi; iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yerine getirilmesini, belirlenen niteliklere ve gerekli belgeyi haiz olması halinde işverenin kendisinin üstlenebileceği gibi bu hizmetin yürütümü için çalışanları arasından uygun niteliklere sahip kişileri görevlendirebilmesi veya ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden (OSGB) hizmet alabilmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir.

Bununla birlikte ilgili madde, eğer işyerinin çalışanları arasında uygun niteliklere sahip personel var ise görevlendirmenin öncelikle bu kişiler arasından yapılmasını, uygun niteliklere sahip personel bulunmaması hâlinde bu hizmetin tamamının veya bir kısmının ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alınarak yerine getirilebileceğini belirtmektedir. Bu itibarla, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin öncelikli olarak OSGB'lere devredilmiş olması söz konusu değildir. OSGB hizmetleri de dahil olmak üzere tüm iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin usul ve esasları, 29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği ile belirlenmektedir. Bu yönetmelik kapsamında OSGB'lerin görevleri, sorumlulukları, faaliyet alanları belirlenmekte ve hizmet sunumlarına dair Bakanlığımızın çeşitli birimleri tarafından denetlenmekte ve tespit edilen aykırılıklar ile ilgili idari yaptırımlar uygulanmaktadır. Nitekim, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yetkilendirilmiş olan OSGB'lerden yetki belgesi doğrudan iptal edilenler ve ihtar puanı uygulananlar olmuştur. OSGB'ler tarafından etkin hizmet verilir vermediği ise İş Teftiş Kurulu Başkanlığının hizmet sunulan işyerlerinde yürüttüğü iş sağlığı ve güvenliğine dair denetimler sırasında da ortaya çıkmaktadır.

02.05.2014 tarihi itibarıyla Ülkemizde 1.474 OSGB faaliyet göstermektedir.

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi, ülke genelinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili politika ve stratejilerin belirlenmesi için tavsiyelerde bulunmak üzere Bakanlar Kurulu'nun 06.06.2000 tarihli ve 2000/684 sayılı Kararı ile kabul edilen Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) ve 16.03.2004 tarih ve 25404 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan ILO İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin 155 sayılı Sözleşme'ye dayanarak 25 Şubat 2005 tarihinde kurulmuştur.

Konsey, çalışmalarında ulusal ve uluslararası gelişmeleri ve ülke koşullarını göz önünde bulundurmaktadır. Çalışma hayatının iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevcut şartlarının iyileştirilmesi ve güvenlik kültürünün ülke genelinde yaygınlaştırılması amacıyla üyelerin işbirliği içinde çalışmasını esas almakta iş sağlığı ve güvenliği alanında ülke politikalarını oluşturmada tarafların görüş ve düşüncelerinin alınmasını sağlamaktadır.

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi, çalışmalarını yıllık olağan ve olağanüstü toplantılar yaparak yürütmektedir. Konsey, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar vermektedir. Konsey üyeleri ile hazırlanan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgeleri ve Eylem Planları ülkemizin ulusal hedef ve stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanması ve bu uygulamaların izlenmesi anlamında büyük önem taşımaktadır.

Konsey; 13'ü kamu kurum ve kuruluşlarından ve 13'ü de sosyal taraflardan olmak üzere 26 üyeden oluşmaktadır. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi Yönetmeliğinin 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) ve (d) bendinde sosyal taraflar;

“ç) İşveren, işçi ve kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşlarının en fazla üyeye sahip ilk üçünden, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan, Türk Tabipleri Birliğinden, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden konuyla ilgili veya görevli birer yönetim kurulu üyesi,

d) İhtiyaç duyulması hâlinde İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürünün teklifi ve Konseyin kararı ile belirlenen, iş sağlığı ve güvenliği konusunda faaliyet gösteren kurum veya kuruluşlardan en fazla iki temsilci” olarak belirlenmiştir.

Bu hükümler gereğince; Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu, İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet ve Eğitim Kurumları Derneği, Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu, Memur Sendikaları Konfederasyonu, Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi, Türkiye Esnaf Ve Sanatkarları Konfederasyonu, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Mimar Mühendis Odası Birliği Başkanlığı, Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği sosyal taraflardan mevcut üyelerimizdir.

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi Ülkemiz genelinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili politika ve stratejilerin belirlenmesi için tavsiyelerde bulunmak üzere faaliyet göstermektedir. Konsey üyeleri ile hazırlanan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgeleri ve Eylem Planları (2006-2008 ve 2009-2013 Dönemleri) Ülkemizin ulusal hedef ve stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanması ve bu uygulamaların izlenmesi anlamında büyük önem taşımaktadır. 2009-2013 Döneminin tamamlanmasıyla birlikte, bu dönemin değerlendirilmesi ve yeni dönem Politika belgesi (2014-2018) hazırlık çalışmaları devam etmektedir.